

Original Contribution

**АНДРАГОГИЧЕСКИЯТ ПРОЦЕС В КОНТЕКСТА
НА ЕВРОПЕЙСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ**

Иванка Николаева Шивачева*

Технически колеж, Ямбол

ABSTRACT

The Payne presents an analysis of the characteristics in adults' education, the effect of European norms and requirements on the dynamics and widening of this process and the role of higher educational institutions.

Key Words: *adult's education, permanent education, qualification*

УВОД

През последните десетилетия в България с особена интензивност се развива процесът на обучение и образование на възрастните. Ученето през целия живот е необходимост за модерните общества. Още в края на XX век генералният секретар на ЮНЕСКО Жак Делор постави в центъра на водещите приоритети на образованието – ученето през целия живот. [1] Причините за този факт трябва да се търсят в няколко направления, касаещи както световните тенденции, така и динамичните промени в страната. Значимо място в този процес заема и разширяващата се дейност на Технически колеж – Ямбол.

СЪЩИНСКА ЧАСТ

Част от водещите характеристики на края на XX и началото на XXI век, определящи интензивността на андрагогическия процес са:

- **Глобализация**
- **Развитие на технологиите и комуникациите** – бързината и качеството на комуникациите, ниската себестойност на комуникационните услуги осигуряват все по-големи възможности за разширяване на

дейността на държави, организации и фирми в различни части на света, изграждане на филиали и клонове и т.н.

- **Мобилност на кадрите** – границите, езиковата и културна бариера все по-малко са пречка за обмяна на специалисти от различни страни и части на света
- **Развитие на частните науки** – изключителна интензивност и прогрес в научните достижения и приложението им в практическата сфера
- **Хуманизация и демократизация на обществото** – в центъра на вниманието в световен мащаб се поставя човекът с неговата неповторима уникалност и възможности, правото на живот и щастие, на самоопределение, свобода, животът като ценност, свободата на човек да бъде различен, уважението и толерантността към различните. Посочените ценности са акцент преди всичко в идеологическата характеристика на епохата и с определена практическа изразеност.
- **Динамичност в техника, технологии и професионални изисквания**
- **Кризи в световен мащаб** – екологична, икономическа, финансова, културна, религиозна, политическа и т.н. Тези кризи съпътстват и са обратната страна на посочените по-горе характеристики на епохата. проявяват се в непосредственото ежедневие и конкретно поведение и политика

* **Correspondence to:** доц. д-р Иванка Николаева Шивачева, Технически колеж – Ямбол към Тракийски университет – Ст. Загора, Ямбол, ул. “Граф Игнатиев” № 38, GSM:0887706911, E-mail: vaniashp@abv.bg

Европейска интеграция. “С присъединяването си към ЕС България се превръща в част от “европейското пространство за учене през целия живот” и от “европейското пространство за професионално образование и обучение”. [6] След влизането на България в Европейския съюз за нея стават задължителни квалификационните стандарти на европейската общност, конкретизирани в Европейска квалификационна рамка и Регламенти, касаещи професионализма на различните специалисти.

Всички тези причини поставят и налагат множество изисквания към професионалните и личностни характеристики на гражданите. Тяхната динамика е изключителна, обхваща базови и допълнителни компетентности и умения. Реализира се в различни посоки:

- Професионално усъвършенстване
- Преквалифициране - причинено от динамика на работното място или необходимост от преодоляване на безработицата
- Личностно развитие

Основни акценти са:

- Адаптиране към динамичните промени в съответната професионална област, професионално майсторство
- Технологичност
- Развитие на рефлексията, самосъзнание и отговорност
- Хуманизъм, грижата за хората
- Екологично съзнание, грижа за околната среда, за природата
- Възпитание и превъзпитание
- Умения за работа в екип
- Комуникативна култура
- Развитие на функционалната грамотност
- Широка обща култура
- Формиране на гражданина на света и др.

Роля на Висшите училища.

Андрагогическият процес обхваща обучението и образованието на възрастните, в т.ч. и на студентите. Освен това, Висшите училища в България, и в частност Технически колеж – Ямбол, съгласно нормативната уредба на страната [2] включват в предмета си на дейност разнообразни квалификационни форми. Те са адресирани преди всичко към възрастните (над 16 години) потребители на такива услуги.

Основни предимства на висшите училища при обучение, образование и

квалификация на възрастните са:

- Разполагат с високо квалифицирани обучители (опит, професионализъм)
- Съвременни методи и технологии за обучение
- Съвременна учебна база
- Сътрудничество със сродни национални и международни ВУ
- Тесни връзки с бизнеса и базовите предприятия и др.

Традиционно **Технически колеж – Ямбол** има ангажимент и стремеж да развива богата квалификационна дейност, която по своята същност е андрагогически процес. Тази дейност е съобразена и насочена ком:

- Актуализиране на учебната документация съгласно националните и европейски изисквания и сертифициращия орган
- Europass към сертификат за професионална квалификация
- Периодични обучения на Инструктори за обучение на водачи на МПС
- Периодични обучения на Председатели на изпитни комисии за придобиване на правоспособност за управление на МПС
- Периодични обучения на служителите (монтьорите) на климатични инсталации в някои превозни средства, съдържащи флуорирани парникови газове
- Мотивационни курсове
- Обучения за професионални квалификации, включени в предмета на дейност на ТК - Ямбол
- Начално професионално обучение по около 30 лицензирани специалности
- Надграждащи обучения за различни специалности

Приоритетите на ТК – Ямбол като обучаваща институция съответстват на принципите на андрагогическия процес:

- Обучение и квалификация, съобразено с националните, европейските и международни стандарти и изисквания
- Проучване и съобразяване с потребностите на пазара на труда
- Проучване и съобразяване с потребностите на възрастните (безработни и заети лица) от професионално обучение и квалификация
- Проучване и съобразяване с потребностите на възрастните (безработни и заети лица) от обучение и квалификация за личностно усъвършенстване

- Гъвкавост, адаптивност
- Отвореност
- Демократичност и хуманност
- Отчитане на опита и квалификацията на обучаваните, индивидуален подход
- Активност
- Практическа насоченост на обучението
- Високо качество
- Мониторинг и прозрачност на обучението и др.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Обучението и образованието на възрастните е динамичен процес с изключителна важност за икономиката на всяка страна и реализацията, благополучието и удовлетвореността на личността като нейни граждани и граждани на света. Отговорност на обучаващата институция е осигуряване на актуална и качествена подготовка и квалификация в съответствие с международните и европейски стандарти. Степента на тяхното отчитане е правопрпорционална на качеството, ефективността и реализуемостта на обучаваните както на територията на страната, така и извън нея. Това от своя страна става гаранция за висок авторитет и престижност на висшето училище.

ЛИТЕРАТУРА

1. Белоев, Хр., Н.Михайлов, С.Смрикарова и М.Фъртунова. Русенский университет “Ангел Кънчев” и интеграционные процессы в европейском образовательном пространстве. Международная научная конференция “Международное сотрудничество в образовании и науке”, Санкт Петербург, Русия, IS?N 978-5-94955-101-1q 18-25q 2008.
2. Делор, Ж. Образованието – скритото

съкровище. /Доклад на Международната комисия за образование за XXI век пред ЮНЕСКО/. 1996.

3. Закон за висшето образование. <http://www.minedu.government.bg>
4. Закон за движение по пътищата. <http://www.mtc.government.bg>
5. Петров, П., М. Атанасова. Образованието и обучението на възрастните. С., 2003.
6. Регламент (ЕО) № 842/2006 на Комисията за установяване, в съответствие с Регламент (ЕО)№ 307/2008 на Европейския парламент и на Съвета, на минимални изисквания за програми за обучение и на условия за взаимно признаване на атестати за обучение на служители по отношение на климатичните инсталации на някои МПС, съдържащи някои флуорирани парникови газове
7. Станчев, Н., Хр.Белоев и Д.Станчев. За ролята на висшите училища и качеството на подготовка на студентите. X-та юбилейна международна конференция “Управление и устойчиво развитие”, Лесотехнически университет, Юндола, 21-23 март 2008.
8. Стратегическа и методическа рамка за обучение на възрастни. МТСП, 2006.
9. Ischpekov, St., Hr.Beloev, G.Kostadinov. Current state and perspective of Biosystems Engineering in Bulgaria. Workshop – Madrid, Espsnia, 2008, pp. 26-28.
10. Ischpekov, St., Hr.Beloev, G.Kostadinov. Expansion necessity for Agricultural Engineering studi Programs in Bulgarian higher Education. Proceedings of 2nd Erabee Workshop – Dablin, ISBN 978-960-6806-07-0, 2008, pp. 28-3.